

**Vélemény a Környezetvédelmi Operatív Program
KOP_0.07_2006_06_07 változataról
Magyar Természetvédők Szövetsége**

Az Operatív Programról általában szólva elmondható, hogy a szemlélete és eszköz rendszere kiforrottabb, jobban a fenntarthatóság irányába mutat, mint a 2004-2006 KIOP környezetvédelmi intézkedései.

Maga az Operatív Program nagyon sok intézkedést tartalmaz, amelyek várhatóan pozitív környezeti hatással járnak, de tartalmaz néhány olyat, amelyek környezeti előnyei kétségesek. Mivel az Operatív Program műfajából adódóan túl általános, nagyon sok intézkedés valódi hatását nem lehet megbecsülni. Emellett fontos lenne tudni az intézkedések közti és intézkedéseken belüli forrásmegosztást. Ezért lényeges, hogy a program kidolgozásáért felelős KvVM szorosán együtt dolgozzon a megvalósítást meghatározó akciótervek, pályázati kiírások, lebonyolítási intézményrendszer kialakításánál a társadalmi szervezetekkel. Ebben az együtt dolgozásban a Magyar Természetvédők Szövetsége koordináló szerepet tud felvállalni, azért is mert a Környezet- és Természetvédő Társadalmi Szervezetek Országos Találkozója az MTvSz ügyvezető elnökét (Farkas István) választotta a KOP Monitoring Bizottságba civil delegátnak.

Konkrét vélemények:

A konkrét véleményeknél külön nem jelezzük, ha egyetértünk egy-egy intézkedéssel, csak a változtatási javaslatainkat írjuk le időtakarékoság miatt.

35. oldal

II.2.4. A célokhoz kapcsolódó prioritási tengelyek

Vizeink jó kezelése (a KOP célrendszer 2. céljának elérésére)

A szöveg úgy fogalmaz, hogy „Annak érdekében, hogy vizeink 2015-re elérjék a jó állapotot;”. Fontos megjegyezni, hogy a szövegben alatta következő intézkedés felsorolás („társági vízvisszatartási, vízpótlási és vízrendszer rehabilitációs fejlesztések”) nem egyszerűen a vizeink jó állapotának elérését célozza meg, hanem a folyóink mentén húzódó egykori természetes árterek rehabilitációját, újjáélesztését kell megvalósítsa. Ez azt jelenti, hogy egész természetföldrajzi tájegységek kerülhetnek ezáltal jobb állapotba, ami lényegesen nagyobb és összetettebb feladat, mint a vizek állapotának javítása.

A szövegszerű módosítási javaslat ezért (vastagon szedve az új rész): **’Annak érdekében, hogy vizeink 2015-re elérjék a jó állapotot, valamint elinduljon a Tisza egykori ártereinek újjáélesztése és ezen területeken az ártéri tájgazdálkodás;’**

38. oldal

A KOP célhierarchiája

EU Környezetvédelmi Akcióprogram

Az idézetekben a cikkekre való hivatkozás mintha elcsúszott volna (pl. Hulladékhasznosítási stratégia kialakítása a 7. cikkben van nem a 8. cikkben).

A táblázat utolsó oszlopában érdemes behivatkozni még:

„A környezetvédelmi NGO-k pénzügyi támogatásának folytatása, lehetővé téve a részvételüket párbeszéd folyamatában.” (9. cikk)

41. oldal

II.3.1.1. Hulladékgyártás

Aggályosnak tartjuk a hulladékégetők preferálását. A hulladékégetők olyan kapacitásokat építenek ki, amelyek középtávon lehetetlenné teszik a valódi hulladékmegelőző intézkedéseket, mert hulladékigényt generálnak. A gazdaságossági okok miatt nagyméretűre tervezett égetők beszállítási folyamatai erőforrás pazarló és környezetszennyező hatásai is jelentősek.

A fentiek miatt is igen lényeges lenne tudni az egyes (al)intézkedések közötti forrásmegosztást.

A települési hulladékok hasznosítása és a hasznosítás elősegítése részben nem teljesen érthető a d) pont: „Komposztálók regionális rendszerének kialakítása”. Ha itt hatalmas, regionális komposztálókra gondol a tervező, ekkor ezt nem támogatjuk: a helyi komposztálást kell segíteni és támogatni, nem a komposztálandó anyagok összegyűjtését, szállítgatását és közös komposztálását.

48. oldal

II.3.2.1. Vizek kártételeinek megelőzése és vízkárelhárítás

A **II.3.2.1.** pontban a „Vizek kártételeinek megelőzése és vízkárelhárítás” alfejezet „Beavatkozási logika” részében az egyes intézkedéseket egymással egyidejűleg kell elindítani: az árvízi tározó-rendszer kiépítése, valamint az ártéri vízrendszer rehabilitációja és a tájgazdálkodási rendszerek kialakítása egyidőben, egymással párhuzamosan kell megtörténjen. Ez azért fontos, mert a Vásárhelyi Terv Továbbfejlesztése (VTT) komplex rendszerként került elfogadásra és társadalmi egyeztetésre. A program komplexitását a megvalósítás szakaszában az garantálja, ha egyik részfeladat sem előzi meg ütemezésben a többi. Féltő ugyanis, hogy a VTT-ből csupán az árvízvédelem valósul majd meg, míg a természetvédelmi szempontból fontos vízviivatartás és ártér rehabilitáció később már nem fog kapni kellő figyelmet és finanszírozást.

A szövegszerű módosítási javaslat ezért (vastagon szedve az új rész):

A Vásárhelyi Terv Továbbfejlesztése keretében a Tisza-völgy nagyvízi vízszállításának rehabilitációját folytatni kell megfelelő hullámtér rendezéssel, árvízi tározó-rendszer kiépítésével, a Tisza-völgy árvízvédelmi rendszerében lévő kritikus szakaszok megerősítésével, az ártéri vízrendszer rehabilitációjával és a tájgazdálkodási rendszerek kialakításával. **A fenti intézkedéseket egymással párhuzamosan szükséges megvalósítani, beavatkozási helyszínenként egyszerre, komplex módon.**

52. oldal

II.3.3.1. Közösségi jelentőségű és védett természeti értékek valamint védett területek megőrzése, helyreállítása, fejlesztése

Beavatkozási logikához nagyon fontos lenne, hogy az elsődleges prioritások között legyen a nemzetközi kötelezettségek, kiemelten a CBD, Cites, Berni, Bonni és Ramsari Egyezmények betartására és végrehajtására irányuló törekvések, hiszen azok még inkább fontosak, mint az ex situ védelem, ami már csak utolsó védelmi vonal, és nem is a hazai természeti értékekre koncentrál elsősorban.

A tervezett műveletek a.) pontjában elsőként a fenntartás, kezelés szerepeljen, és csak utána a helyreállítás, fejlesztés. Nagyon fontos, hogy a II.3.3. fejezetben belül ez II.3.3.1. kiemelt hangsúllyal szerepeljen.

53. oldal

II.3.3.2. Élőhely-megőrző mező- és erdőgazdálkodás infrastrukturális alapjainak megteremtése

pontban a célok jók, azonban a tervezett műveleteknél figyelembe kell venni, hogy mindkét célterületen az eredményes munkához elsősorban gazdálkodói szemléletváltásra van szükség, és esetleg fejlesztésekre, nem annyira infrastrukturális beruházásokra. Ennek megjelenítése a tervezett műveleteknél fontos lenne.

54. oldal

II.3.3.3. Vonalas létesítmények természet- és tájromboló (károsító) hatásának mérséklését

szolgáló beruházásoknál szakmailag az elektromos légvezetékek földkábelre cserélése, szigetelés kiemelten fontos, azonban a közutak, vasút megjelentetését és támogatást e pontoknál nem tartjuk indokoltnak, hiszen ezeknek a közlekedési fejezeteket finanszírozó operatív programból kell pénzügyi háttérrel találni.

Fontos szempont, hogy az ilyen jellegű közlekedési vonalas létesítmények élőhely fregmentáló hatása elsősorban nem is „**az állatfajok szabad vándorlását, mozgását, állományaik fennmaradását**” veszélyezteti, hanem általában a komplex életközösségek működését.

Ennek megfelelően a tervezett műveletekben „Közlekedési infrastruktúra (út, vasút) természetbarát átalakítása” módra nem látunk szakmailag lehetőséget, ennek megvalósítására nincs érdemi lehetőség szakmailag elfogadhatóan, ennek megfelelően csak az a.) és c.) pontok megtartását javasoljuk.

55. oldal

II.3.3.4. Az erdei iskola hálózat fejlesztése

„A biológiai sokféleség és a természeti környezet megőrzéséhez, gazdagításához szükséges társadalmi tudatosság szintjének növelését, természetvédelmi szemlélet fejlesztését az erdei iskolák fejlesztése szolgálja.” – írja már a bevezető is.

Nem csupán az erdei iskolák végeznek komoly szemléletformálási munkát, ennek megfelelően a korábban létrehozott ökoiskola hálózat fenntartása, és a környezet- és természetvédelmi oktatóközpontok fenntartása, fejlesztése is prioritás kell, hogy legyen.

Ennek megfelelően már nevében a „erdei iskola hálózat fejlesztése” megnevezés helyett a „hazai környezeti nevelési hálózat fejlesztése” vagy „természetvédelmi szemléletformálási hálózat fejlesztése” megnevezést javasoljuk.

Tervezett műveletek között a „a) Költségvetési intézmények által üzemeltetett erdei iskolák infrastrukturális fejlesztései.” Helyett mindenképp módosítani kívánjuk, úgy, „hogy alapfeladataiban környezet és természetvédelmi szemléletformálással, környezeti neveléssel foglalkozó költségvetési szervek és közhasznú, kiemelten közhasznú minősítéssel rendelkező civil szervezetek infrastrukturális fejlesztése, és fenntartása.”

Ez a megfogalmazás részben nyitottabbá teszi a kiírást, és így jobban szolgálja a szakmai célt, részben pedig elősegíti, hogy a már létrejött, folyamatos pénzügyi gondokkal küszködő intézmények fennmaradjanak.

Egy újabb, b) pontnak javasoljuk: „Természetvédelmi szemléletformáló, ismeretterjesztő kampányok támogatása”

Nem jó taktika a természetvédelmi szemléletformálást és az ismeretterjesztést a ROP-okba helyezni, mert félő, hogy elsikkadnak az ilyen intézkedések, szakmai tartalmukban és volumenükben jelentéktelenek lesznek.

56. oldaltól

II.3.4.1. A megújuló energiaforrások nagyobb arányú felhasználása

A fejezet több helyen említi a biomassza felhasználás fejlesztését. A véleményünk az, hogy még nem kellően megvizsgált a biomassza felhasználás abból a szempontból, hogyha az összes erőforrás használatot és környezeti terhelést kiszámoljuk, nem okoz-e nagyobb bajt, mint hasznot környezeti szempontból. A biomassza nem lehet bűvszó, bármi áron támogatható intézkedés. Ez a biomassza erőművekre és a biodízel alapanyag termesztésre is vonatkozik.

Javasoljuk, hogy elsősorban a kisléptékű, helyi biomassza felhasználást támogassa a KOP és szigorú szempontrendszerrel rendeljen minden fejlesztés mellé a projektfejlesztési útmutatóban és a projektbírálathoz.

65-66. oldal

II.3.6. Technikai segítségnyújtás prioritási tengely

A támogatható intézkedések közé javasoljuk bevenni a „**horizontális szempontok érvényesülésével kapcsolatos kutatásokat, innovatív kezdeményezések támogatását**”. Nem feledheti el a KOP, hogy vannak nehezen érvényesülő horizontális szempontok (pl. esélyegyenlőség), már csak azért sem a környezeti szempontot mi elvárjuk más OP-któl.

72. oldal

Pénzügyi tábla

Javasoljuk átgondolni az ERFA növelését a KOP-ban, a két ERFA intézkedés jelentéktelen összeget kap a jelenlegi tervek szerint.

75-85. oldal

Végrehajtás

IV.1.2. Az OP Menedzsment Bizottság

Javasoljuk, hogy a környezet- és természetvédő szervezetek delegáltja kapjon helyet a menedzsment bizottságban. A társadalmi részvétel az egész KOP irányításában is lényeges, ez a jelenlegi makro-menedzsment struktúra váltás miatt még inkább fontos: ha nem a KvVM, hanem az NFÜ irányítja a KOP-ot, akkor a társadalmi partner részvétele erősíti a környezeti szempontok érvényesülését. Ha taktikai okok miatt nem lehet civil szervezeti partnert küldeni, akkor esetleg az OKT delegáltjait jelöljék meg mint menedzsment bizottság tagok.

KA projekt kiválasztás

Ugyancsak lényeges a társadalmi részvétel a Kohéziós Alap projekt kiválasztás során. A civil szervezetek Lengyelországban tagokat delegálhatnak a KA projekt kiválasztó bizottságba (mind környezetvédelem és közlekedés!), és a megkeresésünkre ettől az NFH-t irányító ex-miniszter sem zárkózott el. Határozottan kérjük a KvVM-et, hogy erre a projektfejlesztés ideje alatt, már most adjon lehetőséget. Ez a kérés a Fejlesztési Igazgatóság – civilek találkozón is megfogalmazódott.

Budapest, 2006. július 12.

Magyar Természetvédők Szövetsége

Készítette: Cselószki Tamás, Sallai R. Benedek, dr. Farkas István

Dr. Farkas István

Ügyvezető elnök